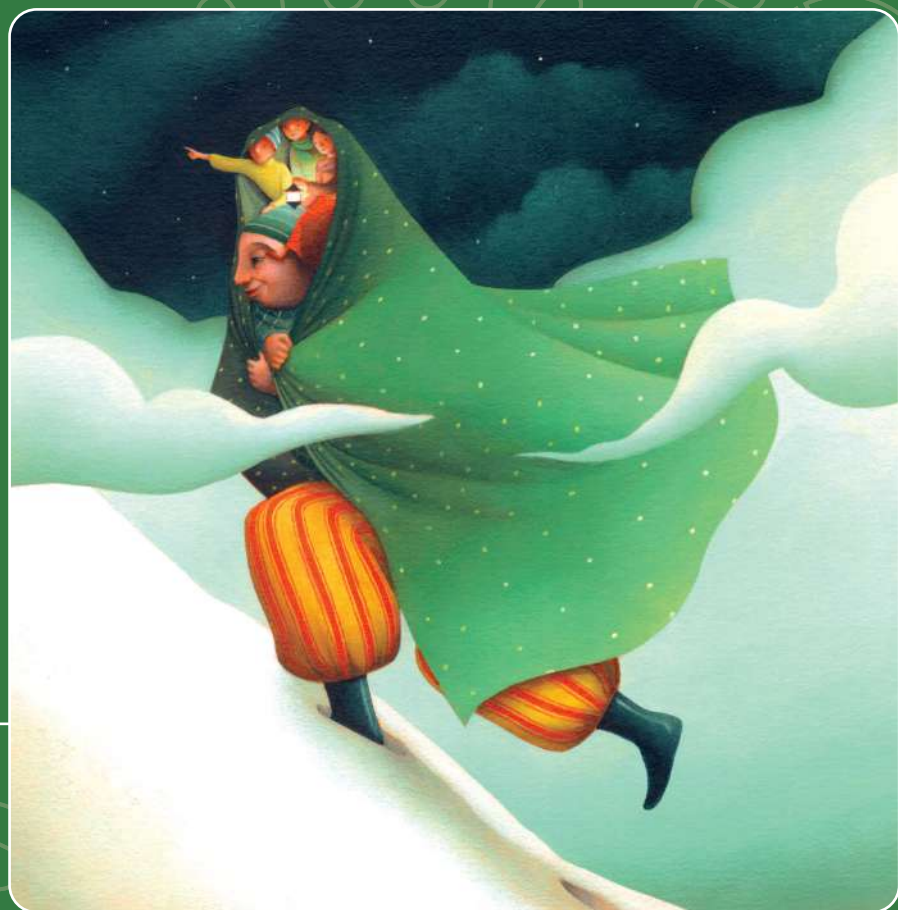

A čo keď tieto práva nie sú dodržiavané?

Uplatňovanie určitých práv môže byť obmedzené z pádných dôvodov, napríklad z dôvodu tvojej nezrelosti, veku alebo ak je nutné ťa ochrániť pred hroziacim nebezpečenstvom. Niektoré práva, napríklad právo na život, na vzdelanie, na zdravie a na ochranu pred násilím alebo vykorisťovaním, však nemôžu byť obmedzené nikdy, ani rodičmi či učiteľmi. Ak si myslíš, že tvoje práva boli porušené, môžeš:

- sa porozprávať s niekým, komu veríš, napríklad s rodičmi, s učiteľmi, s lekármi, so sociálnymi pracovníkmi alebo s osobami, ktoré sa o teba starajú;
- zavolať na špeciálnu telefónnu linku pre detské obeť násilia a porozprávať sa s osobou, ktorá bude schopná ti poradiť;
- sa obrátiť na políciu, sťažovať sa a požiadať o ochranu štát;
- kontaktovať ombudsmana pre deti alebo neziskovú organizáciu, ktorá sa zaoberá ochranou detských práv;
- sa v istých prípadoch so svojou záležitosťou obrátiť priamo na Európsky súd pre ľudské práva.

BUDUJEME EURÓPU PRE DETI A S DEŤMI

Rada Európy

Rada Európy je medzinárodná organizácia, ktorá bola založená v roku 1949 a v súčasnosti má 47 členských štátov. Má za úlohu podporovať ľudské práva, demokraciu a zákonnosť. Stanovuje spoločné demokratické princípy, vychádzajúce z Európskeho dohovoru o ľudských právach a aj z iných dohovorov a odporúčaní, zameraných na ochranu osôb, medzi ktoré samozrejme patrí aj 150 miliónov európskych detí.

Program "Budujeme Európu pre deti a s deťmi" si vzal za úlohu presadzovanie práv detí a ich ochranu pred násilím. Tím ľudí, ktorí na programe pracujú, sa zaoberá napríklad násilím v domácnosti a v školách, osvetou o ľudských právach, vzťahom detí a internetu a tiež deťmi vo vzťahu k systému spravodlivosti. Keď navštívite naše webové stránky, nájdete tam viac informácií o našich dohovoroch, o schôdzach a stretnutiach a o publikáciách a tiež o našej počítačovej online hre "WeboWou diWočinou".

„Budujeme Európu
pre deti a s deťmi“
Rada Európy
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int/children
children@coe.int

Preklad tohto dokumentu do slovenského jazyka
zabezpečilo Národné koordináčne stredisko pre
riešenie problematiky násilia na deťoch
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny
Slovenskej republiky

Viac sa dozvieš tu: www.detstvobeznasilia.gov.sk

Tento dokument bol vytvorený s veľkorysou
podporou vlády Fínska.

© Council of Europe - Illustration: Eric Puglavert.
© Národné koordináčne stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch, 2021, Slovenský preklad

Ja mám práva, ty máš práva, on/ona/ono má práva ...

Na úvod k právam dieťaťa

Každý má práva. Navyše, ak si chlapec alebo dievča a máš menej ako 18 rokov, máš aj určité špecifické práva. Všetky tieto práva boli stanovené Organizáciou spojených národov (OSN) v Dohovore o právach dieťaťa z roku 1989, kde sú tiež uvedené aj potrebné kroky, ktoré musí vláda pre ich zaručenie urobiť.

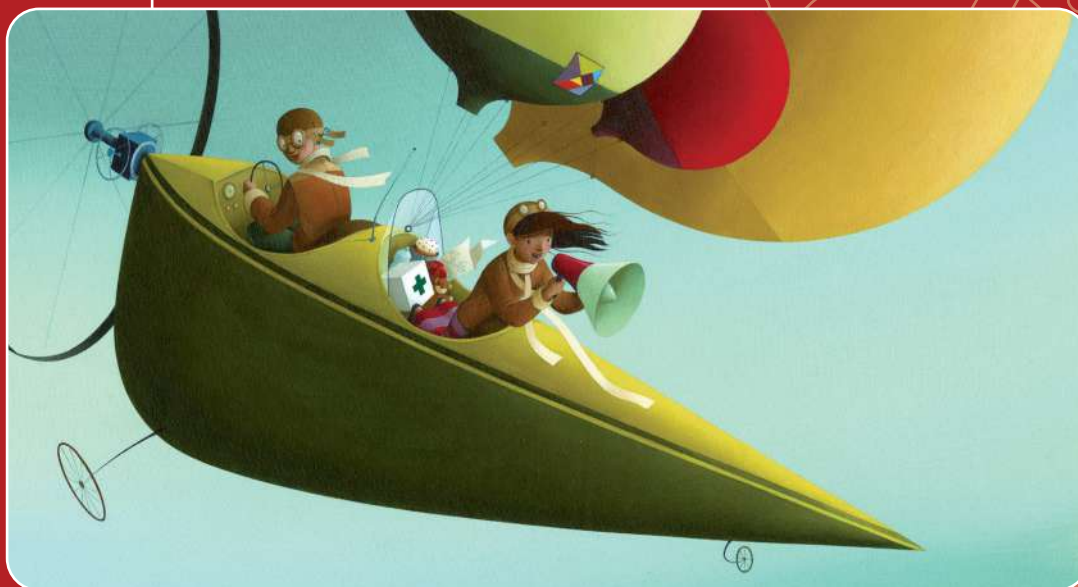
Tvoj život, tvoja ochrana a tvoj rozvoj

- Máš právo na to, aby pri všetkých rozhodnutiach, ktoré sa ťa týkajú, boli chránené tvoje záujmy a aby tvoj pôvod, tvoje názory, tvoje presvedčenie alebo tvoje pohlavie neboli dôvodom na diskrimináciu.
- Máš právo na život a na vyvážený a zdravý telesný, duševný, duchovný, morálny a spoločenský vývoj.
- Máš právo na to, aby bolo postarané o tvoje základné potreby, ako sú strava, oblečenie, bývanie a zdravotná starostlivosť.
- Máš právo na ochranu proti všetkým formám vykorisťovania, zneužívania a fyzického alebo psychického násillia, vrátane takého, ku ktorému môže dôjsť v rodine či v zariadení starostlivosti o deti.
- Máš právo na takú úroveň vzdelania, ktorá zaistí čo najúplnejší rozvoj tvojej osobnosti, tvojho nadania a schopností. Tvoje vzdelanie tí musí vštepiť úctu k právam a slobodám ostatných a pripraviť ťa k zodpovednému životu v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, mieru, tolerance, rovnosti a priateľstva medzi všetkými národmi.
- Máš právo na prístup k čo najširšej škále objektívnych informácií.
- Ak trpíš duševným či telesným postihnutím, máš právo na dôstojný život, ktorý ti umožní integrovať sa do spoločnosti, rozvíjať svoju osobnosť a maximálne využívať vlastnú samostatnosť.
- Máš právo na odpočinok a voľný čas, na účasť v hre a oddychovej činnosti zodpovedajúcej tvojmu veku a tiež na slobodnú účasť na kultúrnom živote a umeleckej činnosti.

Tvoja identita, tvoj súkromný život a tvoja rodina

- Máš právo na meno a priezvisko, na národnosť a na ochranu svojej totožnosti. Ak patríš k etnickej, náboženskej či jazykovej menšine, nesmie ti byť odopreté právo viesť svoj vlastný kultúrny život, vyznávať svoje náboženstvo ani užívať svoj jazyk.
- Máš právo na ochranu svojho súkromia. Nikto nesmie nezákonne zasahovať do tvojho súkromného života alebo do súkromia tvojej rodiny. Tvoj domov, tvoja korešpondencia, tvoja česť a tvoja povesť sú chránené zákonom.
- Tvoji rodičia majú spoločne zodpovednosť za tvoju výchovu a vývoj. Ich právom i povinnosťou je ukázať ti, ako by si mal/a uplatňovať svoje práva a ctíť svoje povinnosti.
- Máš právo vedieť, kto sú tvoji rodičia, a právo byť nimi vychovávaný/á, pokiaľ to nie je v rozpore s tvojimi záujmami.
- Máš právo vedieť, kde sú tvoji rodičia, a tiež právo vstúpiť do inej krajiny, aby si sa k nim pripojil/a. To isté právo majú aj tvoji rodičia voči tebe.
- V prípade odlúčenia máš právo vyjadriť svoj názor pri všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa vzťahu s tvojimi rodičmi. Ak si od jedného alebo od oboch svojich rodičov odlúčený/á, máš právo ich pravidelne navštevovať, ak to nie je v rozpore s tvojimi záujmami.
- Adopcia smie byť povolená len vtedy, ak je to v tvojom záujme.

Tvoje slobody

- Sloboda názoru: Akonáhle si toho schopný/á, máš právo vyjadriť svoj názor na čokoľvek, čo sa ťa týka. Tvoje názory musia byť brané do úvahy.
- Sloboda slova: Máš právo sa slobodne vyjadrovať a vyhľadávať, prijímať a šíriť informácie.
- Sloboda myslenia, svedomia a náboženstva.
- Sloboda združovania: Máš právo združovať sa s inými ľuďmi a zúčastňovať sa rôznych podujatí.

Tieto slobody majú svoje obmedzenia. Ty musíš tiež rešpektovať práva a slobody ostatných a nesmieš ohrozovať spoločnosť ani samého/samú seba.

Ty a štát

- Štát musí urobiť všetko nevyhnutné pre to, aby si si mohol uplatňovať svoje uznané práva a slobody.
- Štát ťa musí chrániť a dbať na tvoje dobro. Musí pomáhať tvojim rodičom alebo osobám, ktoré sa o teba starajú, tým, že vytvorí inštitúcie a služby, ktoré budú dohliadať na tvoje záujmy a tvoj prospech.
- Ak nemôžeš žiť so svojou rodinou, štát ťa musí chrániť a pomáhať ti. Musí nájsť také riešenie, ktoré berie ohľad na tvoju minulosť a na tvoju kultúru, pričom ty budeš mať právo na to, aby tvoja situácia bola pravidelne preskúmaná.
- Štát je povinný vykonať také opatrenia, ktoré ťa budú chrániť pred nebezpečenstvom v súvislosti s drogami.
- Ak si zažil násilie, štát tí musí pomôcť a umožniť tí návrat k normálnemu životu.
- Máš právo na spravodlivosť. Štát musí dbať na to, aby bol súdny systém prispôsobený tvojim špecifickým právam a potrebám.
- Nesmieš byť vystavený mučeniu alebo krutému či ponižujúcemu zaobchádzaniu.
- Nesmieš byť popravený či uväznený na doživotie.
- Nesmieš byť protiprávne zadržaný. Zbavenie osobnej slobody musí byť len krajným riešením. Musí byť tiež čo najkratšie a musí sa brať ohľad na tvoje potreby a tvoj vek. Pri zadržaní musíš byť oddelený od dospelých zadržaných či väzňov a okrem výnimočných prípadov, kedy by to bolo v tvojom najlepšom záujme, ti zostáva právo na kontakt s rodinou.
- V prípade vojny ťa štát musí chrániť a starať sa o teba. Ak máš menej ako 15 rokov, nesmieš byť prijatý do ozbrojených síl.

Medzinárodné dohovory sú vlastne zmluvami medzi štátmi. Tieto zmluvy stanovujú pravidlá, ktoré treba dodržať, ale zároveň štáty vyzývajú, aby v záujme detí boli zavádzané ešte priaznivejšie opatrenia. Ak v tvojej krajine platí zákon, ktorý je k deťom priaznivejší ako Dohovor o právach dieťaťa, potom sa uplatňuje tento zákon.

Medzinárodné organizácie a ty

Štáty si vytvorili množstvo medzinárodných organizácií. Niektoré z nich, napríklad OSN alebo Rada Európy, vznikli preto, aby chránili ľudské práva, bránili konfliktom a rozvíjali spravodlivejšiu, úspešnejšiu a demokratickejšiu spoločnosť. Skoro všetky medzinárodné dohovory vznikajú v týchto organizáciách, ktoré potom tiež zaisťujú, aby jednotlivé štáty rešpektovali stanovené práva. Výbor pre práva dieťaťa sleduje, či je dodržiavaný Dohovor OSN o právach dieťaťa. Môžeš si vyhľadať odporúčania tohto výboru, ktoré sa týkajú tvojej krajiny.

Deti sa tiež v jednotlivých prípadoch môžu obrátiť na Európsky súd pre ľudské práva. Tento súd napríklad istú krajinu usvedčil z toho, že nechráni deti pred telesným trestom vo väzeniach, v školách aj v rodine. Ďalšia krajina zase preukázateľne zanedbala starostlivosť o dievčatko, ktoré muselo cestovať samé.

